

เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด

อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

การบริหารงานของเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด

เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด คือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2479 มีพื้นที่ประมาณ 11.63 ตารางกิโลเมตร เป็นเมืองชุมทางสำคัญของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้สามารถเชื่อมต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ในภาคได้สะดวก ส่งผลให้มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูง

นายกเทศมนตรีเมืองร้อยเอ็ดปัจจุบันคือนายบรรจง โขจิตจिरนันท์ (ดำรงตำแหน่ง 5 สมัยติดต่อกัน ตั้งแต่ พ.ศ. 2538) มีวิสัยทัศน์คือ

ข้อมูลพื้นฐาน

สถานที่ตั้ง

เลขที่ 258 ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด 45000
โทรศัพท์ 043-511-222

ประชากร

36,269 คน
(ชาย 17,075 คน หญิง 19,194 คน)

พื้นที่

11.63 ตารางกิโลเมตร
(ครอบคลุมจำนวน 20 ชุมชน)

รายได้

198,819,529.79 บาท
(ไม่รวมเงินอุดหนุน,
เงินกู้ เงินจ่ายขาดจากเงินสะสม)

เงินอุดหนุน

400,652,436.68 บาท

คณะผู้บริหาร

นายบรรจง โขจิตจिरนันท์
นายกเทศมนตรีเมืองร้อยเอ็ด
นายพนม ชาชิโย
ประธานสภาเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด
นายบุญยัง ทองสุทธิ
ปลัดเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด

สัดส่วนสมาชิกสภา

ชาย จำนวน 16 คน
หญิง จำนวน 2 คน

“บ้านเมืองน่าอยู่ ผู้คนน่ารัก พุ่มพักตำนานเมือง ลือเลื่องวัฒนธรรม” และมีหลักการทำงานคือ “สร้างเมืองให้น่าอยู่ ดูแลทุกข์สุขของประชาชน อนุรักษ์ฟื้นฟูสืบสานศิลปวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม”

คณะผู้บริหารและบุคลากรเทศบาลให้ความสำคัญกับหลักความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมเป็นพิเศษ โดยในหลักความโปร่งใส เทศบาลให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน กล่าวคือ ประชาชนต้องเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่าย ตลอดจนต้องแจ้งข้อมูลข่าวสารการดำเนินการต่าง ๆ ให้ประชาชนรับรู้ตลอดกระบวนการทำงาน ส่วนหลักการมีส่วนร่วม เทศบาลเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะต่าง ๆ ของเทศบาล ภายใต้หลักการปกครองตนเองตามวิถีประชาธิปไตย ให้ประชาชนในชุมชนร่วมคิดและทำในส่วนที่ตนต้องการภายในชุมชนตนเอง เพื่อเป็นการพัฒนาจากชุมชนอย่างแท้จริง โดยที่เทศบาลเป็นเพียงผู้สนับสนุนงบประมาณและผู้ประสานงานเท่านั้น

การยึดหลักการทำงานแบบมีส่วนร่วมทั้งจากเจ้าหน้าที่ภายในเทศบาล รวมถึงประชาชนและหน่วยงานในพื้นที่ ทำให้เกิดการพัฒนาร่วมกัน และเกิดภาคีเครือข่ายการทำงานจากทุกภาคส่วนและทุกระดับที่เข้ามาร่วมกันคิดและขับเคลื่อนการแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในทุก ๆ ด้าน

ในส่วนของการบริหารจัดการภายใน เทศบาลได้ปลูกจิตสำนึกและสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากรเทศบาล ผ่านโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม อีกทั้งยังกำหนดมาตรการป้องกันความโปร่งใสด้านการบริหารงานบุคคลให้มีประสิทธิภาพ ชัดเจน และยึดหลักคุณธรรมจริยธรรม

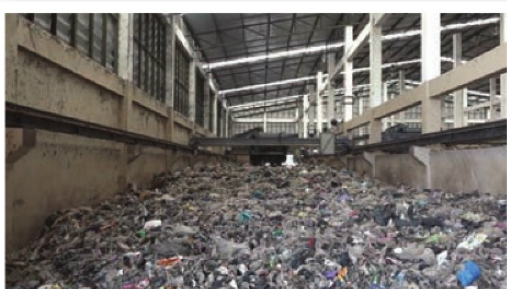

ตัวอย่างโครงการที่สะท้อนถึงความเป็นเลิศด้านความโปร่งใสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

โครงการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจร เพื่อยกระดับคุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตเมือง

โครงการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจร เพื่อยกระดับคุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตเมือง เป็นโครงการต่อเนื่องที่เทศบาลเมืองร้อยเอ็ดส่งเข้าประกวดรางวัลพระปกเกล้าทองคำเป็นครั้งแรก ดำเนินการตั้งแต่ พ.ศ. 2559 เป็นต้นมา ด้วยงบประมาณทั้งสิ้น 208,158,000 บาท

โครงการนี้เกิดจากปัญหาขยะมูลฝอยในเขตเทศบาล ทั้งขยะต้นทางที่เกิดขึ้นใหม่ ประมาณ 60-70 ตันต่อวัน และขยะตกค้างสะสมประมาณ 1.7 แสนตันบนเนื้อที่กำจัดขยะ 51 ไร่ ที่ยังไม่ถูกจัดการอย่างถูกหลักวิชาการ ส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ทั้งปัญหาสภาพแวดล้อมของเมือง และปัญหาสุขภาพของคนในเมือง เทศบาลเมืองร้อยเอ็ดจึงริเริ่มโครงการนี้เพื่อบริหารจัดการขยะในเขตเทศบาลและเขตรอบต่อแบบครบวงจรตรงตามหลักวิชาการ ตั้งแต่ขยะที่มาจากครัวเรือนหรือขยะต้นทาง ขยะที่ถูกขนส่งไปสู่จุดกำจัดขยะหรือขยะระหว่างทาง และขยะที่เข้าสู่กระบวนการกำจัดหรือขยะปลายทาง โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ การกำจัดขยะตกค้างสะสมในเทศบาลให้หมดไป และลดปริมาณขยะใหม่ลง เพื่อยกระดับคุณภาพสิ่งแวดล้อมของเมืองและสุขภาพของคนในเมือง รวมถึงได้รับผลพลอยได้อื่น ๆ อย่างการทำให้ประชาชนรับรู้และมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะต้นทาง และการสร้างรายได้จากขยะที่ถูกจัดการปลายทางด้วย

การดำเนินโครงการประกอบด้วยการบริหารจัดการขยะ 3 ส่วนสำคัญ ได้แก่ ขยะต้นทาง ระหว่างทาง และปลายทาง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การบริหารจัดการขยะต้นทาง คือการบริหารจัดการขยะที่มาจากครัวเรือน ประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญคือ กิจกรรมการสร้างจิตสำนึกและตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้แก่ประชาชนในระดับชุมชน กิจกรรมธนาคารขยะรีไซเคิลในชุมชน และกิจกรรมถนนปลอดถังขยะ

สำหรับกิจกรรมการสร้างจิตสำนึกและตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้แก่ประชาชนในระดับชุมชน คือกิจกรรมประชาสัมพันธ์ รณรงค์ และให้ความรู้แก่ประชาชนในชุมชนต่าง ๆ และสถานศึกษาในเขตเทศบาล เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะในครัวเรือน การแบ่งประเภทและการคัดแยกขยะ และการนำขยะไปใช้ประโยชน์ โดยใช้หลัก 3Rs ได้แก่ Reduce (ใช้น้อย) Reuse (ใช้ซ้ำ) และ Recycle (นำกลับมาใช้ใหม่) ในการดำเนินกิจกรรม

ส่วนกิจกรรมธนาคารขยะรีไซเคิลในชุมชน เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ชุมชนคัดแยกขยะต้นทาง และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และกระตุ้นจิตสำนึกในการคัดแยกขยะมูลฝอยและรักษาสิ่งแวดล้อม ขั้นตอนสำคัญของกิจกรรมนี้คือตั้งธนาคารขยะรีไซเคิลในชุมชนที่สมัครเข้าร่วมกิจกรรม โดยธนาคารจะรับขยะที่คัดแยกแล้วจากครัวเรือนที่เป็นสมาชิกของธนาคารในแต่ละชุมชนมาชั่งน้ำหนักและคำนวณราคาตามอัตราที่ชุมชนตกลงกับร้านรับซื้อแล้วบันทึกไว้ในสมุดคู่ฝาก โดยทางเทศบาลจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะให้แก่สมาชิกของธนาคาร ผลที่ได้รับจากกิจกรรมนี้ คือชุมชนที่ร่วมกิจกรรมได้รับเงินทุนหมุนเวียนจากธนาคารขยะเพื่อนำไปใช้เป็นกองทุนของชุมชนสำหรับจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยไม่ต้องพึ่งพิงงบประมาณจากภาครัฐ

ส่วนกิจกรรมถนนปลอดถังขยะ คือกิจกรรมปรับภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อมบริเวณถนนสายหลักในเทศบาล ด้วยการยกเลิกการตั้งถังขยะบนถนนเพื่อลดปัญหาขยะสะสมบริเวณถังขยะที่ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ จากกลิ่นไม่พึงประสงค์ แมลงและสัตว์ที่เป็นพาหะนำเชื้อโรค และการคู้ขยะไปขาย กิจกรรมนี้ดำเนินการตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 บนถนน 21 สาย ก่อนขยายเป็น 25 สายในเวลาต่อมา ขั้นตอนสำคัญของกิจกรรมนี้คือการจัดเก็บถังขยะที่มีอยู่เดิมออกจากพื้นที่เป้าหมาย แล้วให้ครัวเรือนต่าง ๆ คัดแยกขยะและจัดหาภาชนะของตนเองมาใส่ขยะที่คัดแยกแล้วไปทิ้งด้วยระบบ set out – set back กล่าวคือ นำภาชนะที่บรรจุขยะแล้วมาวางไว้ในจุดเก็บขยะของเทศบาล (set out) เมื่อเทศบาลเก็บขยะจากภาชนะดังกล่าวแล้ว ให้ครัวเรือนต่าง ๆ เก็บภาชนะกลับไปโดยไม่ทิ้งค้าง

บนถนน (set back) หลักการสำคัญของการดำเนินกิจกรรมนี้คือความตรงต่อเวลาและความรวดเร็วในการทำงาน เพื่อไม่ให้มีระยะตกค้างและสร้างความพึงพอใจให้แก่ประชาชน ผลจากการดำเนินกิจกรรมนี้ คือภูมิทัศน์บนถนนสายหลักของเทศบาลที่สวยงามขึ้น สร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้ใช้ถนน รวมถึงประหยัดงบประมาณในการจัดซื้อถังขยะด้วย

การบริหารจัดการขยะระหว่างทาง คือการบริหารจัดการขยะที่ถูกขนส่งไปสู่จุดกำจัดขยะของเทศบาล ซึ่งเป็นภารกิจหลักของทางเทศบาลอยู่แล้ว หน้าที่ของเทศบาลในกิจกรรมนี้คือการจัดหาเครื่องมือ อุปกรณ์ และบุคลากรมาบริหารจัดการเก็บขยะจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งจากชุมชน หน่วยงานราชการ ตลาด ฯลฯ เพื่อลำเลียงไปสู่สถานีกำจัดขยะมูลฝอยของเทศบาลที่ตั้งอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด

ปัจจุบันเทศบาลเมืองร้อยเอ็ดมีรถยนต์เก็บขยะ 14 คัน บุคลากรประจำรถเก็บขยะ 44 คน และพนักงานภาคสนาม 5 คน โดยแต่ละเดือนจะมีการประชุมให้ความรู้แก่บุคลากรประจำรถเก็บขยะ เพื่อเสริมสร้างความรู้และให้ตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อประชาชน รวมถึงจัดการประเมินผลการดำเนินกิจกรรมและรับฟังเสียงสะท้อนจากประชาชน เพื่อนำผลกลับมาพัฒนาการบริการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การบริหารจัดการขยะปลายทาง คือการบริหารจัดการขยะที่เข้าสู่กระบวนการกำจัดในสถานีกำจัดขยะของเทศบาล และเป็นการจัดการขยะ 1.7 แสนตันที่ตกค้างสะสมในเขตเทศบาลด้วย

ภาพมุมสูงของสถานีกำจัดขยะมูลฝอยของเทศบาล (สืบค้นจาก earth.google.com)

ก่อนหน้าปี พ.ศ. 2562 ระบบกำจัดขยะของเทศบาลเมืองร้อยเอ็ดยังไม่เป็นระบบและไม่ตรงตามหลักวิชาการนัก เนื่องจากเทศบาลมีงบประมาณในส่วนนี้น้อย จึงทำได้เพียงการนำขยะไปถมทับรวมกันจนเต็มพื้นที่ทิ้งขยะ เมื่อขยะล้นพื้นที่จึงจ้างเหมาเอกชนมาขนไปทิ้งที่อื่น ซึ่งบางครั้งขยะที่กองไว้ก็ล้นเข้าสู่ถนนส่งผลกระทบต่อการสัญจรทางถนนของประชาชนด้วย

จุดเปลี่ยนสำคัญเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2557 เมื่อเทศบาลเมืองร้อยเอ็ดได้รับงบประมาณจากแผนปฏิบัติการ “ประเทศไทยไร้ขยะ” ตามแนวทางประชารัฐ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายด้านการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายของรัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา สมัยที่ 1 (พ.ศ. 2557-2562) ทำให้เทศบาลสามารถยกระดับการบริหารจัดการขยะปลายทางและขยะตกค้างได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผ่านการดำเนินกิจกรรมสองกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมจัดการขยะมูลฝอยตกค้าง (ขยะเก่า) และกิจกรรมจัดการขยะใหม่

สำหรับกิจกรรมจัดการขยะมูลฝอยตกค้าง คือกิจกรรมการจัดการพื้นที่ทิ้งขยะรวมของเทศบาลซึ่งอยู่ในบริเวณเดียวกับสถานีกำจัดขยะ ปรับภูมิทัศน์พื้นที่ทิ้งขยะให้สวยงาม ถูกสุขลักษณะ และป้องกันการนำขยะจากภายนอกมาทิ้งหน้าสถานี โดยมี 2 ขั้นตอนสำคัญ ขั้นตอนแรกคือการขุดดินฝังกลบขยะตกค้างที่มีอยู่เดิมตามหลักวิชาการ ใช้เวลาดำเนินการ 6 เดือน (กันยายน 2562 – เมษายน 2563) กำจัดขยะตกค้างได้ 46,800 ตัน และขั้นตอนที่สองคือการปรับภูมิทัศน์ด้วยการเกลี่ยรูปทรงของกองขยะตกค้างประมาณ 123.2 แสนตันให้เป็นเนิน แล้วถมดินทับหินรวม 4 ชั้น และปลูกหญ้าคลุมไว้ชั้นบนสุดเพื่อปรับภูมิทัศน์ให้สวยงาม โดยเว้นพื้นที่ส่วนหนึ่งไว้รองรับขยะที่รอการกำจัด นอกจากนั้นยังได้ทำถนนลูกรังรอบบริเวณทิ้งขยะรวม และติดตั้งกล่องวงจรปิด 16 ตัวเพื่อป้องกันการลักลอบนำขยะจากภายนอกมาทิ้งด้วย ขั้นตอนนี้ดำเนินการเมื่อเดือนสิงหาคม 2562 ถึงเมษายน 2563 กิจกรรมนี้ทำให้เทศบาลเมืองร้อยเอ็ดกำจัดขยะตกค้างได้ทั้งหมดและทำให้เมืองมีภูมิทัศน์ที่สวยงาม ป้องกันสภาวะขยะล้นเกินมารบกวนพื้นที่สาธารณะของเมือง

ส่วนกิจกรรมจัดการขยะใหม่ คือกิจกรรมการจัดการขยะปลายทางที่ลำเลียงมาจากแหล่งขยะต้นทางรายวัน ณ สถานีกำจัดขยะของเทศบาลที่ได้รับการพัฒนาทางเทคโนโลยีให้จัดการขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและสามารถแปรรูปขยะให้กลายเป็นรายได้ของเทศบาลอีกด้วย โดยในปี พ.ศ. 2559 เทศบาลเมืองร้อยเอ็ดได้จัดสร้างระบบกำจัดขยะที่สามารถแปรรูปขยะให้กลายเป็นเชื้อเพลิง refuse-derived fuel (RDF) และปุ๋ยอินทรีย์ด้วยงบประมาณ 187.6 ล้านบาทที่ได้รับจากกองทุนสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สร้างแล้วเสร็จและดำเนินการครั้งแรกเมื่อเดือนธันวาคม 2561 สามารถรองรับขยะได้ 100 ตันต่อวัน กระบวนการสำคัญของระบบจัดการขยะนี้ ได้แก่ การคัดแยกขยะทั้งจากแรงงานมนุษย์และเครื่องจักร การย่อยขยะ การหมักขยะ และการแปรรูปขยะเป็นเชื้อเพลิง RDF เพื่อขายให้แก่ผู้ผลิตไฟฟ้าจากพลังงานขยะและผู้ผลิตน้ำมันจากขยะพลาสติก ส่วนขยะที่ไม่สามารถนำมาแปรรูปเป็น RDF ได้จะนำไปจัดการด้วยวิธีอื่น ได้แก่ ขยะชิ้นใหญ่จะถูกนำไปฝังกลบที่บ่อขยะ สารปรุ่ดินจะถูกนำไปใช้ในสวนสาธารณะของเทศบาล และน้ำเสียจากการจัดการขยะจะลำเลียงไปไว้ในบ่อดักน้ำเสีย

นอกจากจะจัดการขยะภายในเทศบาลเมืองร้อยเอ็ดแล้ว ระบบจัดการขยะของเทศบาลยังเปิดรับขยะจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นข้างเคียงอีก 8 องค์กร ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง องค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน เทศบาลตำบลปอภาร องค์การบริหารส่วนตำบลปาฝา เทศบาลตำบลจันทาร เทศบาลตำบลดงสิงห์ และเทศบาลตำบลท่าม่วง โดยเทศบาลเมืองร้อยเอ็ดจะเก็บค่าธรรมเนียมจากขยะต้นละ 400 บาทจากทุกองค์กร ยกเว้นองค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง เนื่องจากเป็นสถานที่ตั้งของสถานีกำจัดขยะ

ผลการดำเนินโครงการ คือ เทศบาลเมืองร้อยเอ็ดสามารถจัดขยะตกค้างได้ทั้งหมด และสามารถจัดการขยะใหม่รายวันได้อย่างมีประสิทธิภาพตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง กล่าวคือ สามารถจัดการคัดแยกและลดปริมาณขยะตั้งแต่ต้นทางได้จากกิจกรรมการสร้างจิตสำนึกและตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมให้แก่ประชาชนและกิจกรรมธนาคารขยะรีไซเคิลในชุมชน และสามารถแปลงขยะปลายทางให้กลายเป็นรายได้ได้จากระบบจัดการขยะในสถานีกำจัดขยะของเทศบาล นอกจากนี้ ยังเกิดผลพลอยได้ต่อสภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์ของเมือง และสุขภาพของประชาชนในเมืองผ่านกิจกรรมถนนปลอดถังขยะและกิจกรรมจัดการขยะมูลฝอยตกค้างด้วย

ในส่วนความโดดเด่นของโครงการ เทศบาลเมืองร้อยเอ็ดรายงานว่า นอกจากจะเป็นโครงการที่ครอบคลุมกระบวนการจัดการขยะตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทางแล้ว ความร่วมมือของประชาชน ชุมชน รวมถึงอาสาสมัครต่าง ๆ ที่เข้าร่วมกิจกรรมของเทศบาลทั้งการคัดแยกขยะลดปริมาณขยะ การจัดตั้งธนาคารขยะ และการจัดหาภาชนะรองรับขยะต้นทางด้วยความสมัครใจ ถือเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้โครงการประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

สำหรับแผนการต่อยอดโครงการนี้ เทศบาลเมืองร้อยเอ็ดวางแผนจะพัฒนารูปแบบกิจกรรมการคัดแยกขยะต้นทางแล้วนำไปขยายสู่ชุมชนทุกชุมชน รวมถึงส่วนราชการและภาคเอกชนด้วย เพื่อให้ปริมาณขยะที่ผลิตต่อวันลดลง และพัฒนาระบบจัดการขยะในสถานีกำจัดขยะให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยการจัดหาเครื่องอำนวยความสะดวกในการทำงาน เช่น รถยกของ รถแทรกเตอร์ ฯลฯ รวมถึงสร้างคลังสำหรับเก็บเชื้อเพลิง RDF ที่ปลอดภัยด้วย

โครงการบริหารพื้นที่บุกรุกเพื่อบริการสาธารณะ

โครงการบริหารพื้นที่บุกรุกเพื่อบริการสาธารณะ เป็นโครงการต่อยอดที่เทศบาลเมืองร้อยเอ็ดเคยส่งเข้าประกวดรางวัลพระปกเกล้า ประจำปี พ.ศ. 2562 ดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 ถึง 2562 ใช้งบประมาณทั้งสิ้น 2.7 ล้านบาท

โครงการนี้เกิดจากปัญหาการบุกรุกพื้นที่โบราณสถานบริเวณคลองคูเมือง-กำแพงเมืองร้อยเอ็ด โดยประชาชนจากเขตชนบทและพื้นที่ใกล้เคียงที่เข้ามาสร้างที่อยู่อาศัยในบริเวณดังกล่าวจนกลายเป็นชุมชนแออัด ส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ทั้งปัญหาด้านสาธารณสุข ความเหลื่อมล้ำ อาชญากรรม และยาเสพติด รวมถึงความเสื่อมโทรมของโบราณสถาน ทำให้เทศบาลเมืองร้อยเอ็ดร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องริเริ่มโครงการนี้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนแออัด และปรับปรุง-ฟื้นฟูพื้นที่โบราณสถาน

สำหรับพื้นที่คูและกำแพงเมืองร้อยเอ็ด มีเนื้อที่ประมาณ 895 ไร่ ได้รับการขึ้นทะเบียนจากกรมศิลปากรให้เป็นโบราณสถานเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2537 พื้นที่นี้มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ของเมือง ทั้งในแง่ตำนานของเมืองและที่มาของชื่อเมือง “ร้อยเอ็ด”

ความพยายามแก้ปัญหาการบุกรุกพื้นที่คูและกำแพงเมืองร้อยเอ็ดเกิดขึ้นครั้งแรกช่วงปี พ.ศ. 2536-2539 โดยจังหวัดร้อยเอ็ดนำโดยผู้ว่าราชการจังหวัดในขณะนั้นพยายามย้ายประชาชนในเขตบุกรุกไปอยู่ในพื้นที่ใหม่ แต่ถูกประชาชนกลุ่มดังกล่าวคัดค้านจนต้องล้มเลิกโครงการไป ต่อมาในปี พ.ศ. 2542 คณะกรรมการช่วยเหลือประชาชน มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นประธาน ได้สั่งแต่งตั้งคณะทำงานแก้ไขปัญหานี้อีกครั้ง โดยมีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (นายอนุรักษ์ จูริมาศ) เป็นประธาน โดยคราวนี้ตั้งคณะอนุกรรมการสองคณะที่สะท้อนภารกิจที่ชัดเจนในการแก้ปัญหานี้ ได้แก่ คณะอนุกรรมการสำรวจข้อมูลประชาชนผู้บุกรุก มีนายกเทศมนตรีเมืองร้อยเอ็ดเป็นประธาน

และคณะกรรมการจัดหาพื้นที่ที่เหมาะสมเพื่อรองรับประชาชนจากพื้นที่บุกรุก มีปลัดจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นประธาน

ช่วงปี พ.ศ. 2555-2557 เทศบาลเมืองร้อยเอ็ดร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการแก้ปัญหาบริเวณชุมชนแออัดบริเวณพื้นที่บุกรุกอย่างต่อเนื่องผ่านกลไกต่าง ๆ ที่ตั้งขึ้นใหม่ โดยในปี พ.ศ. 2555 เทศบาลร่วมมือกับจังหวัดร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ วิทยาเขตขอนแก่น จัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามา ปี พ.ศ. 2556 แต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดระดับจังหวัด มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน และปี พ.ศ. 2557 มีการจัดทำแผนการดำเนินงานแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดพื้นที่ริมคูและกำแพงเมืองร้อยเอ็ด ชุมชนวัดเหนือ

ช่วงปี พ.ศ. 2560 ถึงปัจจุบัน เทศบาลเมืองร้อยเอ็ดได้จัดหาพื้นที่และสร้างที่อยู่อาศัยใหม่ให้แก่ประชาชนในชุมชนแออัดบริเวณพื้นที่บุกรุก โดยในปี พ.ศ. 2560 เทศบาลร่วมกับหน่วยงานราชการและแกนนำภาคประชาชนจัดตั้งคณะกรรมการเมืองเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ผลักดันโครงการบ้านประชารัฐร่วมใจเพื่อผู้ยากไร้ในชุมชนแออัดให้เป็นกลไกหลักในการดำเนินการ และปี พ.ศ. 2562 เทศบาลเริ่มก่อสร้างบ้านตามโครงการและพื้นที่ที่กำหนดไว้ โดยปัจจุบันสร้างเสร็จแล้ว และได้คัดเลือกประชาชนจากชุมชนแออัดบริเวณชุมชนวัดเหนือ 50 ครัวเรือนเข้าอยู่อาศัยเป็นที่เรียบร้อยแล้ว (การคัดเลือกดำเนินการโดยการประชาคมและการพิจารณาของคณะกรรมการเมืองเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด) ส่วนพื้นที่ชุมชนแออัดเดิมหลังจากที่ย้ายประชาชนเข้าสู่โครงการบ้านประชารัฐ ทางเทศบาลได้รับคืนเพื่อนำไปใช้ก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ทั้งระบบสาธารณูปโภค ถนน และทางระบายน้ำต่อไป

ภาพมุมสูงบริเวณที่พักอาศัยใหม่ที่จัดให้แก่ประชาชนจากพื้นที่บุกรุก (สืบค้นจาก earth.google.com)

สำหรับภาคส่วนต่าง ๆ ในจังหวัดร้อยเอ็ดที่มาร่วมดำเนินโครงการนี้ ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ ขบวนการองค์กรชุมชน จังหวัดร้อยเอ็ด สำนักงานธรรมาภิบาลพื้นที่ร้อยเอ็ด และสหกรณ์จังหวัดร้อยเอ็ด นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานภายนอกจังหวัดที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือมาช่วยสนับสนุนงานของโครงการด้วย ได้แก่ กรมศิลปากร ในฐานะหน่วยงานควบคุมดูแลพื้นที่โบราณสถานคูและกำแพงเมืองร้อยเอ็ด การเคหะแห่งชาติและสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สนับสนุนด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานและการพัฒนาที่อยู่อาศัย และมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ วิทยาเขตขอนแก่น จัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนแก้ปัญหาชุมชนแออัด

โครงการนี้ส่งผลดีต่อทั้งประชาชนจากชุมชนแออัดและพื้นที่โบราณสถานของเมือง โดยประชาชน 311 ครัวเรือนได้รับการจัดสรรพื้นที่อยู่อาศัยใหม่อย่างเป็นสัดส่วน มีความมั่นคงปลอดภัย และไม่กระทบต่อพื้นที่สาธารณะ ส่งผลให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น ทั้งด้านสุขภาพ การเข้าถึงสาธารณูปโภค และความปลอดภัยจากอาชญากรรมและยาเสพติด ส่วนพื้นที่โบราณสถานบริเวณคูและกำแพงเมืองก็ได้รับการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม และนำไปใช้ประโยชน์ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ทำให้เกิดแนวภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่มีความสวยงามและเป็นเอกลักษณ์ของเมือง และทำให้ความเป็นอยู่ของประชาชนในเมืองดีขึ้น

ส่วนผลลัพธ์สำคัญของโครงการนี้ คือการทำให้ประเด็นที่อยู่อาศัยของคนจนเมือง ในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ดมีความสำคัญยิ่งขึ้น ทำให้เกิดการแก้ปัญหาและพัฒนาที่อยู่อาศัยของคนจนเมืองอย่างมีระบบ ตรงกับความต้องการของชุมชน และทำให้คนจนเมืองมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง เข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานของเมือง และดำรงชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ส่วนความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการดำเนินโครงการ ก็ส่งผลให้โครงการนี้ รวมถึงเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด เป็นแบบอย่างที่ดีด้านการจัดการพื้นที่ของเมืองและคุณภาพชีวิตของคนในเมือง ดังจะเห็นได้จากการเป็นต้นแบบโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหาชุมชนแออัดให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งการเคหะแห่งชาติ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง รวมถึงการได้รับรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี รางวัลที่ 1 ถึงสองครั้งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 และ 2562 และประกาศนียบัตรยกย่องระดับอาเซียน (ASEAN Certificates of Recognition) สาขาพื้นที่สะอาดสำหรับเมืองขนาดเล็ก เมื่อ พ.ศ. 2557

ความโดดเด่นในด้านการความโปร่งใสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของโครงการนี้ คือ มีกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างเทศบาลกับชุมชนและภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ตลอดกระบวนการ โดยชุมชนมีฐานะเป็นเจ้าของปัญหาและความต้องการที่แท้จริง การเปิดให้ชุมชนได้ร่วมกันจัดการปัญหานี้จึงเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนเข้มแข็ง สามารถจัดการตนเองได้